

Η ΠΡΟΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΕΥ ΖΗΝ ΕΝ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΑΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ

Στον σύγχρονο κόσμο βιώνουμε καθημερινά όχι απλώς ότι, «Τὰ πάντα ῥεῖ», αλλά και ότι, όλα κινούνται και αλλάζουν μορφές και καταστάσεις, με εξαιρετική ταχύτητα. Εντός αυτού του ταχέως μεταμορφούμενου και μεταβαλλόμενου περιβάλλοντος αν κάτι μένει στάσιμο ή δεν αλλάζει, συνήθως θεωρείται εκτός εποχής ή πραγματικότητας, πλην αυτών που εντάσσονται στην κατηγορία των σταθερών αξιών. Μια κατηγορία που αναφέρεται σε υλικά και πνευματικά αγαθά, τα οποία διατηρούν τις αξιακές τους ποιότητες, ανεξαρτήτως των συντελούμενων αλλαγών και της ρευστότητας των καταστάσεων.

Ακόμα όμως, και το πεδίο των σταθερών αξιών δεν είναι και τόσο σταθερό. Οι πνευματικές ως επί τω πλείστον αξίες, βάλλονται συνεχώς με συνέπεια την αποκαθήλωσή τους από το βάθρο της σταθερότητας. Οι υλικές αξίες αντίθετα, δείχνουν να εδραιώνονται και να αυξάνονται αριθμητικά, αλλά κι αυτές με τη σειρά τους υπόκεινται σε αποσταθεροποίηση και φθορά που συντελείται εξ' αίφνης και ακαριαία ή σταδιακά βάση σχετικών προβλέψεων. Η προκληθείσα έλλειψη σταθερότητας από τη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου προκαλεί αντίστοιχα, υπερβολή αβεβαιότητας η οποία διαχέεται σε όλους σχεδόν τους τομείς δραστηριοποίησής του.

Η αβεβαιότητα προκαλεί φόβο, άγχος και άλλα αρνητικά συναισθήματα διαταράσσοντας την αναγκαία για το ποθούμενο ευ ζήν, εσωτερική του ισορροπία. Ο άνθρωπος πλέον, δεν ζει ισόρροπα -σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Δημιουργού του- ως σωματική και ψυχική οντότητα, αλλά συμβιβάζεται και προσαρμόζεται στο μέρος της ζωής που περιστρέφεται γύρω από τις υλικές ανάγκες και αξίες. Ζώντας κατά το ήμισυ και άνευ σταθερότητας επιδίδεται σε έναν συνεχή αγώνα δημιουργίας νησίδων βεβαιότητας στη θάλασσα της αβεβαιότητας. Τέτοιες νησίδες μπορεί να είναι ο πλούτος και τα υλικά αγαθά, θέσεις εξουσίας ή προβολής, το στάτους, η διαφορετικότητα, ο εγωκεντρισμός, η αντισυμβατικότητα, κ.α.

Εξαιτίας της ρευστότητας των καταστάσεων και της μη ισόρροπης ζωής του ο άνθρωπος παρασύρεται στην επίτευξη των στόχων-νησίδων υπό την πίεση του χρόνου, μέσα από δρόμους δύσκολους, για τους οποίους δεν έχει προετοιμαστεί σωματικά, ψυχικά και πνευματικά. Εντός αυτής της πορείας του σε αχαρτογράφητα νερά και αδυνατώντας να αντιμετωπίσει και να διαχειριστεί τις καταστάσεις που εμφανίζονται, βουλιάζει μέσα στην αστάθεια των θεωρούμενων βεβαιιοτήτων. Όσο αποτυγχάνει στην επίτευξη των βεβαιιοτήτων του, τόσο περισσότερο, το όνειρο της ευζωίας απομακρύνεται από τον ορίζοντά του και τον ωθεί σε ακόμα μεγαλύτερη προσπάθεια και στην ανάλωση ακόμα περισσότερου χρόνου.

Λόγω της ανισόρροπης ανάπτυξης σωματικών και ψυχικών δυνάμεων τα αποθέματα θέλησης, υπομονής και επιμονής εξαντλούνται γρήγορα, οπότε και καταρρέει σωματικά, ψυχικά ή ψυχοσωματικά. Το επόμενο βήμα μετά την κατάρρευση είναι η ανάπτυξη σωρείας αρνητικών συναισθημάτων, μεταξύ των οποίων στις πρώτες θέσεις, συγκαταλέγονται ο θυμός και η οργή. Υπό την επηρέειά τους ο υποκείμενος σ' αυτά αναζητεί επίμονα και βασανιστικά, αντικείμενο ή αντικείμενα ξεσπάσματος. Συνήθως, ο συσσωρευμένος θυμός και οργή στρέφονται κατά αυτών που βρίσκονται πλησιέστερα ή στις ομάδες-σύνολα στα οποία ανήκουμε. Ο εαυτός του ανθρώπου, ο φίλος ή ο συμμαθητής του, η οικογένειά του, η κοινωνία, η πατρίδα, η ανθρωπότητα, αποτελούν κάποια από τα δυνητικά αντικείμενα βίαιης εκδήλωσης οργής και θυμού των θυμάτων του κυνηγιού των βεβαιιοτήτων.

Σήμερα ο κόσμος μας προβληματίζεται και ανησυχεί για την αύξηση των αυτοκτονιών, της παραβατικότητας των εφήβων, της ενδοοικογενειακής βίας, της εγκληματικότητας και άλλων συναφών βίαιων ενεργειών. Ως εκ τούτου, κύριο μέλημά του αποτελεί η αναζήτηση των αιτιών και των τρόπων περιορισμού των επιδημιακών εκδηλώσεων βίας. Αν και οι αιτίες είναι πολλαπλής προέλευσης, οπωσδήποτε, μια από τις κύριες αιτίες έχει βαθιά τις ρίζες της στην αβέβαιη μισή ζωή του ανθρώπου. Ο δε τρόπος περιορισμού ή εξάλειψης της εν λόγω αιτίας θα πρέπει κατ' ελάχιστον, να περιλαμβάνει μια εκ βαθέων αναθεώρηση τόσο των σταθερών αξιών, όσο και του ρυθμού λειτουργίας του μεταμοντέρνου μοντέλου διαβίωσης.

Βέβαια, θα ήταν ανέντιμο και επιπόλαιο να απαξιώσουμε τις προσπάθειες και τα επιτεύγματα της ανθρωπότητας λόγω των αναφερόμενων δυσλειτουργιών και των επιπτώσεών τους. Καθώς τα άλματα προς τα μπροστά κατευθύνονται στις περισσότερες των περιπτώσεων από την επιδίωξη του συμφέροντος και του κέρδους των λίγων, είναι αναμενόμενο ότι, δεν εξετάζονται επισταμένως τα συν και τα πλην τους. Παρόλα αυτά, όταν θα κάτσει η σκόνη του εκάστοτε άλματος, υπάρχει περιθώριο με σοφία και φρόνηση να προβούμε σε μια αρμονική σύνθεση των αρνητικών και θετικών στοιχείων υπέρ του κοινού καλού.

Με άλλα λόγια θα πρέπει να βρούμε τη χρυσή τομή. Τον χρυσό λόγο βάση του οποίου λειτουργεί το σώμα μας, η φύση και το σύμπαν ολόκληρο. Και τα τρία αυτά σύνολα εξ' αρχής λειτουργούν αρμονικά συγκεράζοντας υπό τον κανόνα της χρυσής αναλογίας πληθώρα αντίθετων συνισταμένων, όπως το καλό και το κακό, το σκοτάδι και το φως, την ομορφιά και την ασχήμια, το βλαβερό και το ωφέλιμο, κ.α., εξασφαλίζοντας τη διατήρηση της ζωής. Ουσιαστικά, δια του χρυσού λόγου αποκαθίσταται ο άνθρωπος στην κορυφή της πυραμίδας των προτεραιοτήτων. Όλες οι υπόλοιπες οιασδήποτε μορφής προτεραιότητες, έπονται, καθώς ο ρόλος τους είναι να υπηρετούν τον άνθρωπο προς το κοινό καλό και όχι να υπηρετούνται από αυτόν για το συμφέρον των λίγων.

Ενδεικτικά, μια πρακτική εφαρμογή της χρυσής τομής θα διατηρούσε τη γενική ιδέα δημιουργίας νησίδων βεβαιότητας προσαρμόζοντας τον χρόνο, το είδος και τον όγκο του προς εκτέλεση έργου στις ανάγκες και τις δυνατότητες του ανθρώπου. Παράλληλα, θα επιδίωκε τη σταδιακή αποκατάσταση της ισορροπίας μεταξύ σωματικής και ψυχικής οντότητας του ανθρώπου, αλλά και μεταξύ υλικών και πνευματικών σταθερών αξιών. Η άγνοια και η κατά συνέπεια έλλειψη της χρυσής αναλογίας στη διαχείριση της αβεβαιότητας επιτρέπει, όχι μόνο τον περιορισμό της ζωής σε μέρος ίσο με το ήμισυ, αλλά και στη βασανιστική πόρευση με το εναπομείναν μέρος.

Κατά περίεργο τρόπο, η γνώση και η εκμάθηση εφαρμογής της χρυσής αναλογίας έχει επισκιαστεί (αν όχι ξεχαστεί), από άλλα πιο χρήσιμα εφόδια όπως τα πτυχία, οι πιστοποιήσεις, οι επιτηδειότητες, κ.α. Κι όμως το έλλειμά της είναι επώδυνο για τον άνθρωπο και την ανθρωπότητα. Αντίθετα η υιοθέτηση του χρυσού λόγου σε κάθε πτυχή του βίου μας δημιουργεί νοσταλγία για το χθες, ευφορία για το σήμερα και ελπίδα για το αύριο. Η αβεβαιότητα δεν φοβίζει πλέον τον άνθρωπο, οι βεβαιότητες είναι κατορθωτές και το ευ ζην είναι ορατό, προσιτό και εφικτό.

12 Δεκεμβρίου 2024

Στέλιος Κάλφας